

בית התורה

שיעון חזק היומי בדרך קצרה

לע"נ מרת רחל לאה בת ר' צבי

הירש ע"ה
התנחלות טל 0548449853 או מייל
MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 95 פרשת במדבר תשע"ד

ראש השנה טו-כא

דף טו הברייתא כ"ג שסובר שבאתרוג הולכים אחר לקיטה, והברייתא אומרת ש"ה הוא שבת, ויש לבאר שרבה בר רב הונא אמר בדעת ר"ג שאף שהלכו באתרוג אחר לקיטה אך ר"ה שלו הוא שבת, ומה שבברייתא לעיל כתבו שנה שניה שנכנסת לשלישת ואילו בברייתא של אתרוג כתוב שלישה שנכנסת רביעית שרצו ללמד דרך אגב שבאתרוג כיון שממשמו בו כל העולם בשביעית אינו טוען פירות עד השנה השלישית.

ר' יוחנן שאל מתי ר"ה לא אתרוג ו' ינאי אמר בשבט, ושאל ר' יוחנן א"כ הוא שבת של חדישים או של התקופה, אמר ר' ינאי שזה שבת של חדישים, ורבה שאל את ר"נ או ר' יוחנן שאל את ר' ינאי מתי ר"ה בשנה מעוברת, אמר לו שהולכים אחר רוב שנים בשבט.

רבה אומר שאתרוג של שישיית שנכנסת לשביעית פטור ממעשר ומביעור, ואתרוג של שביעית שנכנס לשמינית פטור ממעשר וחייב בביעור, ואביי שאל שאמנם בסיפא רבה מחמיר לענין שביעית, אך ברישא הוא הלך כב' צדדים להקל שאם פטור מביעור שהולכים אחר חנטה א"כ שיתחייב במעשר, אמר רבה שכיון שכולם ממשמשים בפרי א"כ אין לחייב במעשר, רב המנאג סובר שבת שישיית שנכנסת לשביעית היא כשישית, ובת שביעית שנכנסת לשמינית היא כשביעית, ויש להקשות מההבדל שבברייתא שר"ש בר"ה יהודה אומר בשם ר"ש שאתרוג בת שישיית שנכנסת לשביעית פטור ממעשר ומביעור, שחייב מעשר הוא רק כשגדל בחיוב ונלקט בחיוב, ובת שביעית שנכנסת לשמינית פטורה ממעשר ומביעור, שחייב בביעור רק כמה שגדל בשביעית ונלקט בשביעית, והרישא קשה לרב המנאג והסיפא קשה גם לרבה שחייב בביעור, ויש לומר שנחלקו בזה תנאים, שר' יוסי אמר שאבטלמוס העיד בשם ה' זקנים שבאתרוג הולכים אחר לקיטה למעשר, ורבותינו עמדו למנין באושא ואמרו שהולכים בו אחר לקיטה בין למעשר בין לשביעית, ואמנם ר' יוסי לא הוכיר שביעית בתחלה, **עמוד ב'** אלא יש להוסיף שהוא העיד שהלכו באתרוג אחר לקיטה למעשר ואחר חנטה לענין שביעית, ורבותינו נימנו באושא שהולכים אחר לקיטה אף לשביעית.

ר' יוחנן ור"ל סוברים שבת שישיית שנכנסת לשביעית היא כשישית כעשר, וכן אמר רבין בשם ר' יוחנן שאתרוג של שישיית אף שהיה קטן כזית ונעשה ככזב בשביעית חייבים עליו כטבל.

אילן שחנטו פירותיו קודם ט"ו בשבט, המעשר כשנה שעברה ומה שחנטו אחר ט"ו בשבט המעשר כשנה הבאה, ור' נחמיה אומר שזה רק באילן שעושה ב' בריכות בשנה אך לא שייך לקרוא בריכות באילן אלא רק בעופות, אלא הכוונה כעין ב' בריכות, אילן העושה בריכה אחת כמו דקלים וזיתים וחורבים, אף שפירותיהם חנטו קודם ט"ו בשבט המעשר כשנה הבאה, ור' יוחנן אומר שנהגו בחורבים כר' נחמיה, וה"ל קשה במשנת שאומרת שכונת שוח שביעית שלהם כשנה שניה, שעושים פירות לג' שנים א"כ וראש שהולכים בהם אחר חנטה, ור' יוחנן שתק, ואמר ר' אבא הכהן לר' יוסי הכהן שר' יוחנן יכל לננות שהוא פסק כר' נחמיה ולא קשה מרבנן, אך ר"ל היה עונה לו שאין קשה עובד את רבנן ופוסק כר' נחמיה, אך באמת הוא אלא פסק כמותו אלא רק איה עונה לו שהוא כמותו ולא קשה מאיסור, אך ר"ל יכול לומר שלא הולכים אחר מנהג במקום איסור, ויחנן יכל לומר שהוא דיבר רק בחורבים שחייב מעשר שלהם הוא רק מרבנן, ואין להקשות משביעית דאורייתא, ור' אבא הכהן אמר שהוא תמה אה ר"ל שאל את ר' יוחנן א"כ באמת הוא קשה דאורייתא, אלא ר' אבא תמה אם ר' יוחנן קיבל את הקושא הוה.

דף טז משנה העולם נידון בד' זמנים, בפסח על התבואה ובעצרת על פרות האילן ובר"ה כל באי עולם עוברים לפניו כבני מרון, שכתוב היוצר יחד לכן המבין את כל משמיהו, ובהג' יודנים על המים. **גמרא** אם נאמר שבפסח דנים על התבואה שעומדת לקצירה וקשה, מתי דנו את כל הקצירה, אלא דנים על התבואה שתיזעזע אח"כ, א"כ יוצא שיש לה רק דין אחד, ובברייתא שנינו שתבואה שאירע בה אונס או קרי לפני פסח דינה היא בשנה שעברה, ובפסח נידונת על התמטין, וכן אדם שקרה לו מקרה לפני יוה"כ דינו היה בשנה שעברה ואם קרה לו אחר יוה"כ דינו היה בשנה זו, ואומר רבא שלפ"ז נידונת ב' דינים, ואומר אביי שלכן אם רואה אדם שהזרע המוקדם מצליח יקדים ויזעזע את הגדל מאוחר שעד שידונו שוב בפסח יגמר כבר.

לכאורה משנתנו לא כ"ח ולא כ"ג יהודה ולא כ"ד יוסי ולא כ"ה נתן, שמובר בברייתא שלר"מ כל העולם נידון בר"ה וגזר הדין נחתם ביוה"כ, ולר' יהודה הכל נידון בר"ה וגזר הדין של כל אחד נידון בזמנו, בפסח על התבואה וכן כולם, ואדם נידון בר"ה וגזר הדין שלו נחתם ביוה"כ, ולר' יוסי אדם נידון בכל יום שכתוב ותפקדו לבקרים, ולר' נתן אדם נידון כל שעה שכתוב לרגעים לרבננו, ואין לומר שהמשנה כר' יהודה והמשנה דיברה על גזר דין, כי קשה מכתוב שלר' יהודה גזר דינו ביוה"כ, ורבה אומר שמשתנינו כתבא שאצל ר' ישמעאל שאומר שהעולם נידון בד' זמנים, בפסח על התבואה ובעצרת על פירות האילן ובר"ה על המים, ואדם נידון בר"ה וגזר דינו נחתם ביוה"כ, והמשנה כותבת ר"ה שהיא דיברה על תחלת דין, אך חסדא מבאר גזר דינו טעמו של ר' יוסי, שאמנם הוא למד מפסוק אך הוא לא למד דין, נתן שהוא סובר שבחינה היא רק עיון בעלמא, אך א"כ פקידה היא גם עיון בעלמא, אלא ר' יוסי למד מהפסוק לעשות משפט עבדו ומשפט עמו ישראל דבר יום ביומו, ורב חסדא מוסיף שכשמלך וציבור נכנסים לדין המלך נכנס ראשון, שכתוב קודם משפט עבדו ואח"כ משפט עמו ישראל, והטעם הוא שאין דרך להעמיד המלך בחוץ, ועוד שדנים אותו קודם שמתרבה חרון אף.

רב יוסף אומר שמה שמתפללים על החולים וצדקה גמלים זה לדעת ר' יוסי או שאפילו לרבנן ניתן להתפלל כדעת ר' יצחק שמועיל עיקלהם זה לאחר גזר דין.

ר' יהודה אומר בשם ר"ע שהתורה אמרה להביא עומר בשבט שהוא זמן הדין של תבואה ואומר הקב"ה הביאו עומר כדי שתתברך לכם התבואה שבשדות, ואמרה תורה להביא שתי הלחם בביצות שהוא זמן הדין של פירות האילן, ואומר הקב"ה שביבאו שתי הלחם שיתברך פירות האילן, ואמרה תורה לביט מים בתג שהוא זמן הדין על המים, ואומר הקב"ה שינסכו מים בתג כדי שיתברכו גשמי השנה, ובר"ה יאמרו לפניו מלכויות וזכויות ושופרות מלכויות, כדי שיימליכו את ה', וזכויות, שיעלה הזכרון לפני ה' לטובה ובמה, בשופר, ור' אבהו אומר שתוקעים בשופר של איל להזכיר עקידת יצחק, והקב"ה מעלה כאילו עקרו עצמם לפניו, ור' יצחק אומר מדוע תוקעים בר"ה, ופשוט שתוקעים שכתוב תקעו, וכן מריעים שכתוב זכרון תרועה, אלא מה שתוקעים ומריעים בישיבה **עמוד ב'** ותוקעים שוב מעומד כדי לערוב השטן, ושנה שלא תקעו בתחילתה יהיה רע כסופה שהשטן לא התערב, ושנה שהתנהגו בתחילתה בשפלות כסופה ישירו שכתוב מראשית השנה, וכתוב ראשית בלי ו' ועד אחרית שנה שבסופה יש אחרית.

עוד אמר ר' יצחק שדנים האדם רק לפי מעשיו בשעת הדין, שכתוב כי שמע אלוקים את קול הנער באשר הוא שם, א"כ דברים מוזכרים עונותיו של אדם, קיר נטוי עיון תפילה ומסירת דין על חבירו, כמו שאמר רב כהן שהמטור דין על חבירו הוא נעשה תחילה שכתוב ותאמר שרי אל אברם חמסי עליך, וכתוב ויבא אברהם לספור לשרה ולבכיתה.

עוד אמר ר' יצחק שד' דברים קורעים גזר דינו של אדם: צדקה, שכתוב וצדקה תציל ממות, צדקה, שכתוב ויצעקו אל ה' בצר להם ומצוקותיהם יוציאם, שינוי השם, שכתוב שרי אשתך לא תקרא את שמה שרי כי שרה שמה, וכתוב אח"כ וברכתי אותה וגם נתתי ממנה לך בן, שינוי מעשה, שכתוב וירא אלוקים את מעשיהם ואח"כ כתוב וינחם האלוקים על הרעה אשר דבר לעשות להם ולא עשה, ויש אומרים גם שינוי מקום שכתוב ויאמר ה' אל אברהם לך לך מארצך ואח"כ ואעשך לגוי גדול, ובתחילה לא הוציא שמוי מקום שיתכן שזכות א"י הועילה לו.

עוד אמר ר' יצחק שאדם חייב להקביל פני רבו ברגל, שכתוב מדוע את הולכת אליו היום לא חדש ולא שבת, ורואים שבחודש ושבת כן צריך קמ"ו, ועוד אמר ר' יצחק שאדם חייב לטור עצמו ברגל, שכתוב ובנבלתם לא תגעו, וכן כתוב בברייתא שישאל לא מזהירים על מגע נבילה שהרי גם בטומאת מת התמורה רק כהנים מזהירים ולא ישראל, ומה שנאמר בנבלתם לא תגעו הכוונה ברגל.

ר' כרספדאי אומר בשם ר' יוחנן שבר"ה נפתחים ג' ספרים: של רשעים גמורים של צדיקים גמורים, ושל בינונים, צדיקים גמורים נכתבים ונחתמים לאלתר לחיים, ורשעים גמורים נכתבים ונחתמים לאלתר למיתה, ובינונים תלויים ועומדים מר"ה עד יוה"כ, אם זכו וכתבים לחיים, לא זכו נכתבים למיתה, ור' אבין לומד את זה מהפסוק ימחו מספר חיים ועם צדיקים אל יכתבו, ימחו מספר, זה ספרן של רשעים, חיים זה ספרן של צדיקים, ועם צדיקים אל יכתבו זה ספרן של רשעים, ור"נ בר יצחק לומד מהפסוק ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת, מחני נא, זה ספרן של רשעים, מספרך, זה ספרן של צדיקים, אשר כתבת, זה ספרם של בינונים.

לב"ש יש ג' יחיות ליום הדין אחת של צדיקים גמורים, אחת של רשעים גמורים, ואחת של בינונים, צדיקים גמורים נכתבים ונחתמים לאלתר לחיי עולם, רשעים גמורים נכתבים ונחתמים לאלתר לגהינם, שכתוב ורבים משיני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם ואלה לחרפות לדראון עולם, בינונים יורדים לגהינם.

דף יז ומצפצפים ועולים, שכתוב והבאתי את השלישית באש וצרפתים כצרוף את הכסף וכנתנים ככחון את הזהב הוא יקרא בשמי ואני אענה אותו, ועליהם חנה כפי אמרה ה' ממת ומחיה מוריד שאול ויעל, ולב"ה לא יורדים לא הגהינם אלא רב חסד מטה חנה פסד ועליהם את דוד ואהבה כי ישמע ה' את קולו, ונאמר עליהם את חסדך הפרשת לדוהי ולי יהושע, פושעי ישראל בגופן וכן פושעי האומות בגופן יורדים לגהינם ונידונים שם י"ב חודש, ואחר כך גופן כלה ונשמתם נשרפת ונעשית עפר תחת כפות רגלי הצדיקים שכתוב ועסותם רשעים כי יהיו אפר תחת כפות רגליכם, אך מינין ומסורות ואפיקורסים שכפרו בתורה ובתחית המהים והפורשים מדרכי ציבור והנותנים יחיתם בארץ והחוטא ומחטיא את הריבים כגון ירבעם בו נבט וחביביו יורדים לגהינם ונידונו בה לדורי ודורות, שכתוב ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים כי, הגהינים כלה והם לא כלים שכתוב וצורו בבלות שאול והסיבה היא כי פשטו ידיהם בכולם שכתוב מבלו לו ויובל לו ביהמ"ק שכתוב בנה בניתי בית זבול לך, ועליהם אמרה חנה ה' יחתו מריביו, ור' יצחק בר אבין מוסיף שפניהם שאלו לשולי קרייה, ורבה אומר שהטובים מבני מחזאה הם מאלה, ונקראים בני גהנם.

אין להקשות לב"ה מהפסוק והבאתי את השלישית באש, שזה מדובר בפושעי ישראל בגופן, ואף שכתוב שאין להם תקנה זה דוקא כשיש להם רוב עוונות, אך במחצה עוונות ומחצה זכויות ויש בהם גם עוון של פושעי ישראל נאמר עליהם והבאתי את השלישית, וכלי עוון זה נאמר ורב חסד.

רבא דורש הפסוק אהבתי כי ישמע ה', שכנסת ישראל אומרת להקב"ה שאני אהובה לפניך שכאתה שומע את קול תחנוני, ואף שאני דלה מהמצוות לי נאה להושיע.

רב אומר שפושעי ישראל בגופן זה קרקפתא שאינו מניח תפילין, ופושעי עבר'ם זה שמביאה, והנותנים יחיתם בארץ זה פרנס שמטיל אימה יתירה על הציבור שלא לשם שמים, ולרב אביי רואה בן ת"ח, שכתוב לכן יראוהו אנשים ויראה כל חכם לו **ר"א מבאר** מטה כלפי חסד שכושב המאזנים שכתוב, ישוב ירחמנו יכבוש עוונותינו, ולר' יוסי בר חנינא הקב"ה נושא הכף, שכתוב נושא עוון ועובר על פשע, ולתנא דבי ר' ישמעאל הקב"ה מעביר ראשון ראשון וזה המידה, ורבה אומר שהעוון אינו נמחק שאם יש רוב עוונות הוא נחשב עמו, וכל מעביר על מידותיו מעבירים לו כל פשעיו שכתוב נושא עוון ועובר על פשע שה' נושא עוון למי שמעביר על פשע.

כשורב הונא בר רב יהושע חלה ונכנס רב פפא לבקריו ראה שיצאה שמתו, ואמר שכינו לו תכריכים, ואח"כ התרפא, ורב פפא המעביש שיראה אותו ואמר לו מה ראתי אמר לו שאכן יצאת שמתו, וה' אמר שכינן שלא מעביש לא מידותיו לא יעמדו עמו, שכתוב נושא עוון ועובר על פשע שה' נושא עוון למי שעובר על פשע אך כל זה לשארית נחלתו, ורב אחא בר חנינא אמר שיש כאן אילנה אך עם קורץ שרק לשארית נחלתו ולא לכל נחלתו **עמוד ב'** ושדוק למי ששם עצמו כשירים, רב הונא שאל, שכתוב צדיק ה' בכל דרכיו ולמד כתוב וחסיד בכל מעשיו שבתחלה המידה היא בצדק, וכשאי אפשר, ה' דן בחסד, ור"א שאל שכתוב כי לך ה' חסד וכתוב ואתה תשלם לאיש כמעשהו, שבתחילה אדם אמר לקבל כמעשיו, וכשאי אפשר המידה היא לך ה' חסד, אילפי או אילפא שאל שכתוב ורב חסד וכתוב ואתה שח' דן באמת וכשאי אפשר הדין הוא בחסד.

ר' יוחנן דרש ויעבור ה' על פניו שזה דבר שאין לאומרו לולא כתוב בפירוש, שה' העתפת כשליח ציבור והראה למשה סדר תפילה, שכל זמן שיחטא ירחטא יעשו כסדר הזה ואני אכיל להם, ה' שהוא מרחם סדר התפלה ה' שהוא מרחם את השטא ועשית תשובה, קל רחום ורחון ויחנן ויחנן רב יהודה שברית כרותה ליו"ט מידות שאינן חזרות ריקם שכתוב הזה אנכי כרות ברית.

ר' יוחנן אומר שכתובה מקרעת גזר דינו שכתוב השמן לב העם הזה ואזינו הכבד ועיניו השען פן יראה בעיניו ובאזינו ישמע ולבבו יכין ושב ורפא לו, ורב פפא שאל ששם מדובר קודם גזר דין ותיריך אביי שכתוב ורפא לו, וזה דבר שצריך רפואה שכבר היה גזר דין, ויש להקשות שנאמר בברייתא שהשב בין ר'ה ליו"ט מוחלים לו, ואם לא שב אפילו יביא כל אילני נביות שבעולם לא מוחלים, ויש לומר שביחיד לא מוחלים אך בציבור מוחלים, ויש להקשות שכתוב עניי ה' אלוקים בה לעולם לטובה ולעמים לרעה, שאם בר"ה ישראל היו רשעים ופסקו להם מעט גשמים וחזרו בהם, ואי אפשר להוסיף גשמים שכבר נגזרה הגזירה, אלא ה' מוריד בזמנם על הארץ הצריכה להם, ולעמים משנתה לרעה שישאל היו צדיקים בר"ה ופסקו להם הרבה גשמים, וחזרו בהם ואי אפשר לפחות שכבר נגזרה גזירה, אלא ה' מוריד שלא בזמנם על הארץ שאינה צריכה להם, ולכאורה לציבור יקרעו להקשות ממה שכתוב יורדי הים באניות עושי מלאכה בימים רבים המה ראו מעשי ה' ויאמרו יקעמו רוח סעיה ותרוםם גליו יתגו כשיכור ויצעקו אל ה' בצר להם, יורד לה' חסדו ויש שם סימניות וממעט כמו אך ורק, שמועיל הצעקה רק קודם גזר דין ולא אחר גזר דין, וצריך לומר שיוירי הים הם כחיידים, ויש להקשות שכתוב שבלוריא

הגיונות שאלה את ר"ג, שכתוב אשר לא ישא פנים וכתוב ישא ה' פניו אליך, ור' יוסי הכהן נטפל וענה לה שזה משל לאדם שחבירו חייב לו מנה וקבע לו זמן בחיי המלך ונשבע לו בחיי המלך והגיע הזמן ולא פרעו ובה לפייס את המלך והמלך אומר לו שלבנו מחול לו, אך יפייס את חבירו, כך בעבירה שבין אדם למקום ה' נושא פנים, אך בבין אדם לחבירו צריך לפייס את חבירו, ור"ע בא ולימד

דף י"ז שקודם גזר דין ישא פנים, ואחר גזר דין לא ישא פנים, ושם מדובר ביחיד, ונחלקו תנאים ביחיד אחר גזר דין שר"מ אמר ששנים עלו למיטה וחולים שוה וכן שנים עלו לגדרים ודינים שוה, אחד ניצל ואחד לא ניצל, והחילוק הוא שאחד התפלל וענה והשני לא, והסיבה היא שמי שהתפלל תפילה שלמה נענה, ומי שלא התפלל תפילה שלמה לא נענה, ור"א מחלק שקודם גזר דין נענה ואחר גזר דין אינו נענה, ר' יצחק סובר שצדקה מועילה בין קודם גזר דין בין לאחר גזר דין, ולכאורה יש להביא ראיה שגזר דין של ציבור אינו נקרא, שכתוב כבסי מרעה לביך וכתוב כי אם תכבסי בנתר ותכריכי לב בורית נכתם עונות לפני, ולכאורה החילוק הוא שיקדם גזר דין מועיל כיבוס, ואחר גזר דין לא מועיל אף בציבור, ויש לחלק שגזר דין עם שבועה לא נקרא וללא שבועה נקרא, כמו שאמר רב שמואל בר אמי או רב שמואל בר נחמני בשם ר' יוחנן שגזר דין עם שבועה אינו נקרא, שכתוב לכן נשבעתי לבית עלי אם יתכפר עון בית עלי בזבח ובמנחה, ולרבא דוקא בזבח ומנחה אינו מתכפר אף מתכפר בתורה, ואביי מוסיף שמתכפר בתורה ומגילות חסדים, ורבה היה מבית עלי ועסק בתורה וחי מ' שנים, ואביי שגם הגיע מבית עלי ועסק בתורה ונמ' וחי ס' שנים.

משפחה אחת בירושלים מתו בניה בני י"ח, ואמרו לרבן יוחנן בן זכאי אמר להם שמא אתם מבית עלי שנאמר עליהם וכל מרבית ביתך ימותו אנשים, אם תעסקו בתורה תחיו וכך עשו, וחיו וקראו להם משפחת רבן יוחנן על שמו.

ר"ב שמואל בר אבא אמר בשם רב מנין שגזר דין של ציבור אינו נכתם, ולכאורה הרי הוא נחתם שכתוב ונתתם עונותי לפני, ולא שאף שנחתם נקרא שכתוב כתיב, אלו קיינו בכל קראינו אליו, ומה שכתוב ודרשו ה' בהמצאו נאמר על יחיד אך בציבור נאמר בכל קראינו, והזמן ביחיד הוא ב' ימים שבין ר"ה ליוה"ט, וכן כתוב ויהי כעשרת הימים ויגף ה' את נבל ורב אמר שחלו לו ימים שהשקה י' לדגימות את עבדי דוד, ור"ג אמר בשם רבה בר אבהו שזה היה י' ימים שבין ר"ה ליוה"ט.

ברי"ה עוברים לפני ה' כבני מרון, ובבבל ביארו כבני צאן שמונין אותם למעשר, ור"ל ביאר כמעלות בית מרון, ושמואל ביאר כחילוי בית דוד ורבה בר בר חנה אמר בשם ר' יוחנן שכולם נסקרים בסקריה אחת, ור"ג בר יצחק הוכיח מהפסוק היוצא יחד לבם המבין את כל מעשיהם, ואין לומר שהחטא שה' ברא את כולם ומייחד את לבם כאחד כי רואים שזה לא כך, אלא שהיוצא רואה יחד את לבם ומבין אל כל מעשיהם.

משנה בו' חרשים השלוחים יוצאים לגולה שנקבע החרש, וגם ניסן מפני פסח, על אב בבלל התענית, על אלו מפני ר"ה, על תשרי מפני תקנת המועדות, על כל מפני מפני חנוכה, על אדר מפני פורים, ובזמן ביהמ"ק יצאו גם על אייר מפני פסח שני. **גמרא** לכאורה יצאו גם בתמוז וטבת מפני התענית שבהם **עמוד** ב' שר"ש חסידא למד מהפסוק כה אמר ה' צבקות צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה, וכשיש שלום הם לששון ושמחה וכשאו שלום צום, ורב פפא מבאר ששיש שלום הם לשמחה, ובזמן גזירה הם צום, ואם אין גזירה רצו מתענים רצו לא מתענים לכן לא יוצאים עליהם, אך לפי"ז לא יצאו על ט' באב, ויש לומר שהוא חמור יותר כי הוכפלו בו הצרות שחברו בו בית ראשון ושני וגם נלכדה ביתו ונחרשה העיר.

ר"ש אומר שר"ע דרש פסוק זה, והוא לא דרש כמורו שצום הרביעי זה ה' בתמוז שהובקעה העיר שכתוב בתשעה לחודש ויחזק הרעב בעיר ולא היה לחם לעם הארץ ותבקע העיר, והוא רביעי לחדשים, צום החמישי הוא ט' באב שנסרף הבית והוא תמישי לחדשים, צום השביעי זה ג' תשרי שנהרג בו גדליה בן אחיים ע"י שמואל בן נתניאל ושקולה מיתת צדיקים כשריפת בית אלוקינו, והוא שביעי לחדשים, צום העשירי הוא ה' בטבת שמסך בו מלך בכל על ירושלים, שכתוב ויהי דבר ה' אלי בשנה התשיעית בהדש העשירי בעשור לחודש ואמר כי אדם כתב כל את שם היום את עצם היום הזה סמך מלך בכל על ירושלים ועשירי לחדשים ומצד היום הוא החדש והוא נכתב אחרון כסדר החדשים, ור"ש לומד שצום העשירי הוא ה' בטבת שבאה שמועה לגולה שהוכתה העיר שכתוב ויהי בשתי עשרה שנה בעשירי בחמשה לחודש לגלותינו בא אלי הפליט מירושלים לאמר הוכתה העיר ועשו יום שמועה כיום שריפה, ומסתבר כר"ש שהפסוק כסדר הפורענות.

רב ורב הנינא סוברים שבטלה מגילת תענית והוא למד הפסוק בזמן שיש שלום הם לששון ושמחה ואם אין שלום צום, וכן כל הימים ולר' יוחנן וריב"ל לא בטלה מגילת תענית שרק מה שמנו בפסוק תלוי ביהמ"ק אך שאר הימים נשארו כבינה, ורב כהנא מקשה, שפעם גזרו תענית בחנוכה ור"א ירד ורחץ ור' יהושע הסתפר, ואמרו לאנשי לוד שהם צריכים להתענות על מה שהתענו, ורב יוסף אומר שלכו"ע חנוכה לא בטל מפני המצוה, וקשה שיתבטל הוא עם מצוותו, אלא הטעם הוא שלא בטל מפני פרסומי ניסא, רב אבהו בר כהנא מקשה כמה שכתוב שבג' תשרי בטלה אזכרת השם בשטרות שמלכי יוון גזרו לא להזכיר שם שמים כלל, וכשניצחום תקנו להזכיר שם בשטרות, וכתבו בשנת וכן ליתחנן כ"ג לקל עליון, וכתיבם אמרו ששכספרע החוב שילכו השטר לאספה ובטל הוא האזכרה ועשו אותו היום, ואם בטלה מגילת תענית לא מסתבר שהראשונים ביטלו והאחרונים יוסיפו, אך יש לומר שמדובר בזמן שביהמ"ק קיים

דף י"ט ולכאורה הוא יום שמחה שהוא יום שנהרג בו גדליה, ורב אומר שתיקנו כדי לאסור יש לפניו, אך לפניו בכל מקרה אסור בתענית כי הוא יום שאחר ר"ח, ויש לומר שר"ח הוא דאורייתא ולא צריך חיזוק, שכתוב שהימים הכתובים במגילת תענית אסורים בתענית לפניהם ולאחריהם, ושבת ויו"ט אסורים רק הם ולא לפניהם ולאחריהם, והחילוק הוא שדבר תורה אים צריכים חיזוק אך דברי סופרים צריכים חיזוק, אך לכאורה בכל מקרה אסור בתענית כי הוא יום שלפני יום שנהרג גדליה, ורב אשי אומר שיום גדליה הוא דברי קבלה והוא כדברי תורה.

רב טובי בר מתנה מקשה שכתוב שבכ"ח אדר באה בשורה ליהודים שלא יסורו מהתורה והמלכות גזרה שלא יעסקו בתורה ולא ימורו ביניהם, ושיחילו שבת, ויהודה בן שמעון וחביריו נטלו עצה ממטרונתא אחת שגדולי רומי היו מצויים אצלה, והיא אמרה שיפגינו בלילה וכן עשו, ואמרו, למען ה' האם לא אחים אנחנו ולא בני אב אחת אנחנו ולא בני אב אחת מדה נשתינו מכל אומה שאמם גזורים עלינו גזירות קשות וביטולם, ועשו אותו יום ו' ואם בטלה מגילת תענית לא מסתבר שהראשונים ביטלו והאחרונים יוסיפו, ואין לומר שזה היה בזמן ביהמ"ק, ש' יהודה בן שמעון הוא תלמידו של ר"ג ור"מ היה הרבה אחר שכתוב במשנה שכלי זכויות שניקבו והטיף לתוכם עופרת רשב"ג אמר שר' יהודה בן שמעון מטמא בשם ר"מ **עמוד** ב' ולהכמיס סתור, ויש לומר שנחלקו תנאים בזה, ור"מ סובר שהימים הכתובים במגילת תענית אסורים בין בזמן ביהמ"ק בין אחר החורבן, ולר' יוסי אסורים רק בזמן ביהמ"ק שהוא זמן שמחה אך אחר החורבן מתירים, שזה זמן אבל, ולהלכה נאמר שבטלו, ולא בטלו, ולענין חנוכה ופורים לא בטלו ושאר הימים בטלו.

במשנה נאמר שיצאו שלוחים על אלו תשרי, ולכאורה אם יצאו לאלול לא יצאו שוב לתשרי, שאין לומר שיעברו את אלו כי רב הנינא בר כהנא אמר שלא היה אלו מעובר מזמן עזרא, ויש לומר שלא מצאנו כי לא היו צריכים, אך אם צריכים מעברים, אך לפי"ז ר"ה יתקלקל, ויש לומר שערף לקלקל את ר"ה ולא את כל המועדות, וכך מדויק שכתוב ועל תשרי מפני תקנת המועדות.

המשנה לא אומרת שבעשר מעוברת יצאו על אדר ב', וזה כרבי שסובר שבשנה מעוברת יוצאים גם על אדר ב', ולכאורה נחלקו גם על מצות הנהגות בשני נוהגות בראשון, שלרבי לא נוהגות, ולמשנתנו נוהגות ולא יקימו יותר אחר פורים, ויש לומר שלכו"ע לא נוהגות בראשון, ונחלקו אם יעברו השנה הוא לי יום או חודש, אך לפי"ז לכו"ע לא יצאו כיונים למ"ד שזה חדש יודעים כמה הוא, ורב פפא אומר שלמ"ד שזה חדש לפעמים עשירי יום.

ריב"ל העיד בשם קהל קדוש שבירושלים שאת ב' האדרים קידשו ביום עיבורם, ולדבריו שניהם חסרים, אך רב נתן בר חסדא דרש שרב סימאי העיד בשם חגי זכריה ומלאכי שב' האדרים ניתן לעשותם מלאים או חסרים, או אחד חסר ואחד מלא, וכך נהגו בגולה ובשם רב אמרו שתמיד הראשון מלא והשני חסר אלא א"כ נודע שקבעו החרוש בזמן, וכן שלחו למר עוקבא שאדר הסמוך לניסן תמיד חסר ור"ג מקשה שכתוב במשנה שעל ניסן ותשרי מחללים שבת וזה מוכן אם יש שנים שאדר מלא

דף כ ואם נאמר שתמיד אדר חסר א"כ לא יחללו על ניסן, ויש לומר שזה מצוה לקדש על פי הראיה, ולתשמיש בתרא ר"ג מביא ראיה שאם תמיד אדר חסר מוכן שמחללים שמועה לקדש על פי הראיה, אך אם נאמר שלשתים הוא מלא א"כ לא יחללו ויקדשו למחר, ויש לומר שאם נקלע יום ל' בשבת א"כ לא יחללו, אך אם נקלע יום ל"א בשבת יחללו כדי לקדש על פי הראיה.

רב כהניא מקשה שהמשנה אומרת שבזמן ביהמ"ק מחללים על כולם מפני תקנת הקרבן וזה מוכן אם לפעמים אדר מלא, אך אם נאמר שתמיד הוא חסר אין צורך לחלל שבת,

כשעולא הגיע מפני"א אמר שיעברו את אלו, והוסיף האם יודעים החברים בבבל איה טובה עושים עמם שיעברו את אלו, והטובה היא שמפריד את יו"ט משבת, שהירקות שנקטפו לא יכמשו, ולרב אחא בר חנינא זה טוב שהמתים לא יסריחו כשיו"ט סמוך לשבת, וההבדל בין הטעמים הוא ביו"ט שחל אחר שבת שבבלל המתים יש סיבה להפריד, אך בשביל הירקות יכול לקטוף במוצאי יו"ט, אך כולם יודו שנעבר לצורך המתים, אלא יש לומר שהחילוק בין הטעמים יהיה אם גם יו"ט הסמוך לשבת יש להפריד, שבשביל המתים אין צורך לעבר כי ניתן לקבור ביו"ט ע"י נכרים, אך בשביל הירקות יש סיבה לעבר, אך קשה שכולם יודו שיעברו לצורך הירקות ביו"ט הסמוך לשבת, ויש לומר שניתן לתקן כמישה ע"י מים חמים, והתקנה היא לבני שחיה ארץ חמה אך לבני א"י אין צורך לכך, אך קשה מברייאת שהביאה רבה בר שמואל שאף שמעברים שנה לצורך לא מעברים חודש לצורך שכתוב כזה ראה וקדש, ורב מחלק שלא מקדשים מוקדם לצורך אך מעברים לצורך, והכוונה בברייאת שאין לומר שכמו שמעברים השנה והחודש לצורך, כך נקדש לצורך כי הנהגה כזה ראה וקדש, וכמו שאמר ריב"ל שמאיימים על העדים שראו את החודש שלא יעידו כדי שנעבר אך לא מאיימים על העדים על חודש שלא נראה בזמנו כדי שנקדשו, אך קשה שר' יהודה ישיאה שלח לרב אמי שיערו שר' יוחנן למדש שמאיימים על העדים על חודש שלא נראה בזמנו לקדשו שאף שלא ראוהו ויאמרו ראינו, אביי מחלק שבניסן ותשרי מאיימים לקדש, ובשאר חדשים לא מאיימים, ולרבא, הברייאת היא היא כאחיים שאין צום עצרת לעצרת ובין ר"ה לר"ה אלא ד' ימים ובשנה מעוברת ה' ימים, ולרב דימי גורסים בברייאת להיפך שמאיימים על העדים על חודש שיעדין לא נראה לקדשו אך לא מאיימים עליהם שלא ראוהו כדי לעברו, **עמוד** ב' וההבדל הוא שאם כולם ראו ולא יקדשו זה נראה כשקר אך אם לא ראוהו ויאמרו ראינו אין השקר דיוע.

שמואל אומר שהוא יכול לתקן את הגולה לפי החשבון, ואבא אביו של רב שמלאי אמר לו האם מבין אתה את הממשעות בברייאת של סוד העיבור נולד קודם חצות ונולד אחר חצות, אמר שמאלא שלא, אמר לו א"כ אולי יש דברים נוספים שאינן יודע, וכשעלה ר' זידיא שלח לחבריו שיעדין שיהיה לילה ליום מהירח החדש, וזה הוכונה בברייאת שמחשבים את זמן המולד שאם נולד קודם חצות היום, יראה סמוך לשקיעה ואם נולד אחר חצות לא יראה סמוך לשקיעה, ורב אשי אומר שהנ"מ היא להכחיש את העדים וכן אמר ר' זידיא בשם ר' שירא מתכסה כ"ד שעות, לבני בבלי ו' שעות מהישן ור"ח מהחדש ולבני א"י ו' שעות מהחדש ור"ח מהישן, וגם בזה הנ"מ היא להכחיש את העדים.

ר' יוחנן ור"א שיליה יום מהחדש לומדים מהפסוק מערב עד ערב, ולר"ל לומדים מהפסוק עד יום האחד ועשרים לחדש בערב, ולאביי הנ"מ הוא רק במשמעות הדרשה ולרבא הנ"מ בתצות הלילה, שלר' יוחנן כשראו בתחילת הלילה את הישן לא יקדשו יותר למחרת, ולר"ל יקדשו שחצות לילה קובע.

ר' זידיא אומר בשם ר' שאם יש ספק ביו"ט שומרים את היום שא"כ הדיינו בסוכות ופסח שומרים ט"ו וט"ז, וקשה שנשמור גם י"ד שמא חיסרו את אב ואלול,

דף כ"א יש לומר שאם חיסרו ב' חדשים רצוף זה יתפרסם, **לוי הגיע** לבלב ב"א תשרי ואמר שבבבל אוכלים מעדנים ביו"ט של א"י אמרו לו האם אתה מעיד שיעברו את אלו, אמר להם שלא שמענו מבי"ד מקודש.

ר' יוחנן הכריז שכל מקום שהגיעו שלוחי ניסן ולא שלוחי תשרי יעשו גם בניסן ב' ימים גזירה שלא יחליפו עם תשרי, ור' אייבו בר נגרי ור' חייא בר אבא נקלעו למקום כזה והם עשו יום אחד בפסח, והם לא מחו בה, ור' יוחנן הקפיד על כך שהרי אמר להם שבמקום כזה יש לשמור ב' ימים.

רבא צם כל ימי ביו"ט ב' ימים ופעם אחד נמצא שבאמת עיברו את אלו, ופעם ר"ג התענה ביו"ט ובא אדם אחד בסוף היום ואמר שלמחרת הוא צום בא"י, אמר ר"ג מהדין אתה אמר לו במדבריא אמר ר"ג שיעלו נאמי קלים היו ורדפינו.

רב הונא בר אבין שלח לרבא שאם הוא רואה שתקופת טבת נמשכת ב"טו ניסן יעבר את השנה ללא חשש שכתוב שמור את חודש האביב שישמר האביב של תקופה בניסן.

ר"ג שלח ליורדי הים שאינם יודעים בקביעות החודש, שכשהם רואים שהירח משלים ביום יבצרו את החמץ, ולכאורה הוא משלים רק ב"טו, אלא שלהם גלוי העולם ומשלים להם כבר ב"ד.

עמוד ב' **משנה** בניסן ותשרי מחללים את השבת לעדות החודש שבהם השלוחים יוצאים לסוריא והם תיקנו המועדות ובזמן ביהמ"ק מחללים על כולם מפני תקנת הקרבן. **גמרא** לעיל כתוב שלוחים יוצאים בו' חדשים, ואביי מבאר שבכולם השלוחים יוצאים מאתמול אך בניסן ותשרי יוצאים רק אחר שמענו מבי"ד מקודש, וכן כתוב בברייאת שבכולם יוצאים בערב, ובניסן ותשרי יוצאים רק אחר שמענו מבי"ד מקודש, ושמחללים שבת לומדים מהפסוק אלה מועדי ה', אשר תקראו אותם במעמד, אך אין מחללים שיתקיימו ע"י שלוחים, שכתוב אשר תקראו, ורק על הקריאה מחללים ולא על הקיום.

בזמן ביהמ"ק יחללו על כל החדשים ואחר החורבן אמר רבן יוחנן בן זכאי שאין סיבה לחלל שר' אין קרבן, והתקינו שיחללו רק על ניסן ותשרי,

משנה בהן א' נראה הירח בעליל בבירור, וכן לא נראה מחללים שבת, ולר"י יוסי אם נראה בעליל לא מחללים ופעם עברו יותר ממ' זוגות ועיכבם ר"ע בלוד, ושלה לו ר"ג שאם אתה מעכבם סתם מכשילם לעתיד לבא. **גמרא** עליל הוא לשון גילוי שכתוב אמרת ה' אמרות שהורו כסף צורך בעליל לארץ שבעתים, רב ושמואל דרשו בפסוק ואחד מהם אמר שנבראו י' שערי בינה וכולם ניתנו למשה מלבד אחד שכתוב ותחסרוה מעט מאלוקים, וכתוב בקש קהלת למצוא דברי חפץ, ששלמה רצה להיות כמשה, יצאה בת קול וכתוב ידו ישרי אמר ולא קם נביא עוד בישראל כמשה, ואחד דרש שבביצאים לא קם כמשה אך במלכים קם, ומה שנאמר שבקש קהלת למצוא דברי חכונה הכוונה שביקש לדרן דברים שכלל ללא עדים והתראה, ויצאה בת קול שכתוב בדברי אמת, על פי שנים עדים יקום דבר.